

ВІДГУК

офіційного опонента Щербак Ольги Іванівни
на дисертаційну роботу **Волярської Олени Станіславівни**
«Теоретичні і методичні засади професійної підготовки
зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних
підрозділів підприємств, організацій, установ», подану
на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Актуальність теми дисертації

Умови ринкової економіки спонукають до постійного вдосконалення компетентісно-кваліфікаційного рівня фахівців, який через швидке оновлення знань, технік і технологій доводиться постійно підвищувати. Водночас освіта, здобута у навчальному закладі, не може у повному обсязі задовольняти зростаючі потреби у знаннях як окремої особистості, так і суспільства загалом. Трансформація ринку праці України потребує розв'язання проблеми ефективного механізму діяльності системи професійної підготовки, зокрема економічно активного дорослого населення, яке презентують слухачі навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ та зареєстровані безробітні.

Досвід окремих конкурентоспроможних вітчизняних і багатьох зарубіжних підприємств свідчить, що витрати на професійне навчання персоналу підприємств, до якого належать досліджувані категорії населення, мають становити понад 5 % від фонду оплати праці. Тоді, як витрати вітчизняних роботодавців на професійне навчання в середньому на одного працюючого не перевищують 0,2 %. Незначні витрати на професійне навчання персоналу на виробництві зумовлені відсутністю належної зацікавленості керівників організацій.

Недостатнім буде констатація того, що обрана для дослідження проблема є актуальною, вона відноситься до кола важливих для української держави проблем, до тих проблем, які визначено державними нормативними документами: Законами України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту» (1998) зі змінами, «Про професійний розвиток працівників», (2012 р.) «Про зайнятість» (2012 р), Указом Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні», «Стратегією інноваційного розвитку України на 2012 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів», «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки».

Отже, одним із можливих шляхів розв'язання зазначених вище проблем є розвиток системи неперервного навчання різних категорій дорослих, яка сьогодні опинилася у центрі уваги світової спільноти. Усе більше дорослих прагне вирішити свої життєво важливі проблеми, задовольнити зростаючі потреби через систему неперервної професійної освіти.

Зазначене ускладнюється низкою суперечностей, що потребують розв'язання:

- між зростаючими вимогами до професійної підготовки зареєстрованих

безробітних, слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій і установ та традиційними підходами до формування професійної компетентності;

- між необхідністю створення науково обґрунтованої ефективної моделі професійної підготовки економічно активного дорослого населення та недостатньою розробленістю освітніх технологій реалізації змісту цієї підготовки;

- між об'єктивною потребою суспільства у висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівцях, здатних швидко адаптуватися до зрослих вимог сучасного ринку праці та традиційною професійною освітою, неспроможною розв'язувати актуальні завдання.

Викладені аргументи переконують в актуальності та своєчасності дисертаційного дослідження О.С. Волярської „Теоретичні і методичні засади професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ”.

Актуальність такого дослідження підтверджується тим, що дисертаційне дослідження є складовою комплексної теми науково-дослідної роботи відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України «Теорія і практика особистісного і професійного розвитку дорослого населення» (РК №0114U003163)).

Основні результати дослідження впроваджено в навчальний процес Запорізької філії Київського інституту бізнесу і технологій, Центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості (м. Рівне), в діяльність Запорізького обласного центру зайнятості, Запорізького обласного союзу промисловців і підприємців (роботодавців) «ПОТЕНЦІАЛ», у роботу з персоналом ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А. М. Кузьміна», ПАТ «Трубний завод «Трубосталь»», Товариства з обмеженою відповідальністю «Ей. Дж. Ей. Трейдінг Україна», ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча».

Наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають вагому наукову новизну.

Заслужують наукової уваги розроблені та науково обґрунтовані автором Концепція професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ, яка зумовлює створення можливостей для постійного підвищення професійної компетентності дорослих з метою професійного вдосконалення, соціальної адаптації до змін у сфері зайнятості; структурні складові Моделі професійної підготовки основних категорій економічно активного дорослого населення; схарактеризовано психолого-педагогічні умови реалізації науково-методичного супроводу професійної підготовки основних категорій економічно активного населення; обґрунтовано можливості використання провідних ідей міжнародного досвіду для прогнозування розвитку вітчизняної професійної підготовки зазначених категорій дорослих; сформульовано науково-методичні рекомендації, спрямовані на удосконалення професійної

підготовки економічно активного дорослого населення в Україні на різних рівнях; удосконалено положення щодо сутності професійної компетентності як складного психолого-педагогічного і соціально-економічного явища; впливу міжнародного досвіду здійснення освіти дорослих на організацію вітчизняної професійної підготовки зареєстрованих безробітних і слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ; реалізації андрагогічного, гуманістичного, інтегративного, компетентнісного, системного підходів до здійснення професійної підготовки зазначених категорій дорослих. Дістали подальшого розвитку положення щодо організації соціально-педагогічного середовища для професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій і установ; методична і психологічна компетенції працівників центрів зайнятості і фахівців навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ, які займаються проблемами організації професійного навчання безробітних і персоналу; здійснення професійної підготовки дорослих з використанням елементів дистанційного навчання; оновлення механізмів забезпечення конкурентоспроможності основних категорій економічно активного населення в умовах сучасного ринку праці; оцінювання економічної і педагогічної ефективності професійного навчання дорослих.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і пропозиції дисертаційного дослідження О.С. Волярської сформульовано чітко, логічно, послідовно, є аргументованими і змістовними.

Достовірність одержаних результатів підтверджується: теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних положень дослідження; опрацюванням значної кількості джерел; застосуванням сучасних методів досліджень; апробацією результатів досліджень, впровадженням результатів дослідження у практичну діяльність різних навчальних закладів та підприємств.

Обґрунтування обраної теми дисертації є змістовним та переконливим, а коло завдань для вирішення таке, що сприяє розкриттю теми та досягненню мети дослідження.

Детальне ознайомлення з текстом дисертації О.С. Волярської дає підстави стверджувати, що методологічні підходи, обрані дисертанткою (особистісно діяльнісний, аксіологічний, синергетичний, компетентнісний та системний) відзначаються фундаментальністю й ґрунтовністю дослідження.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації підтверджується вдалою і продуманою логікою викладення матеріалу, широтою й різноманітністю опрацьованої джерельної бази (421 найменування). Видання, включені до списку використаної літератури, насамперед зарубіжної, свідчать про ґрунтовне опрацювання проблеми, високий рівень наукової підготовки авторки, її наукову зрілість.

Наукові положення, висновки та результати базуються на ґрунтовному аналізі досліджень науковців стосовно філософсько-психологічних закономірностей розвитку особистості, доцільності використання андрагогічної моделі навчання дорослих, концептуальних положень щодо інтеграційних та

глобалізаційних процесів у неперервній освіті, фахової підготовки на різних етапах професійного становлення особистості, наукових досліджень з проблем професійного навчання незайнятого населення в Україні та за кордоном.

Справляє позитивне враження грамотне використання як загальнонаукових методів дослідження (аналіз; узагальнення і систематизація науково-теоретичних положень; синтез, абстрагування, класифікація) та й прогностичних (моделювання, прогнозування); емпіричних (діагностика, анкетування, опитування, педагогічний експеримент); статистичних методів (кількісна та якісна обробка даних, графічне подання результатів)).

Аналіз основних положень дисертації підтверджує досягнення мети і вирішення завдань дослідження. Зміст роботи відповідає поставленій меті і завданням дослідження.

Обґрунтованість і достовірність результатів дисертації підтверджується їх успішною апробацією на міжнародних і вітчизняних конференціях.

Пропозиціям, розробкам та висновкам, які представлені в дисертації властива повнота та логічність викладення, достатній рівень обґрунтованості й достовірності.

Практичне значення одержаних результатів.

Результати дисертаційного дослідження мають теоретичну та практичну значущість, яка полягає у доведенні його теоретичних положень та висновків до рівня конкретних рекомендацій з питань професійної підготовки економічно активних категорій населення, що знайшло своє відображення у навчально-методичному посібнику «Інноваційні педагогічні технології» для слухачів курсів підвищення кваліфікації в системі післядипломної педагогічної освіти, методичних рекомендаціях «Інноваційні технології навчання безробітних», а також при укладанні навчально-методичних комплексів дисциплін «Педагогічна та професійна психологія», «Професійна етика, педагогічна майстерність викладача та тенденції розвитку вищої школи» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» спеціальності 8.000005 «Педагогіка вищої школи».

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, кожний з яких характеризується певним внеском у розвиток і модернізацію даної проблеми, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (421 найменування, із них 21 – іноземними мовами), 13 додатків. Загальний обсяг дисертації – 424 сторінки, обсяг основного тексту складає 377 сторінок. Дисертація містить 12 таблиць, 16 рисунків. Окремий том становлять додатки – 191 сторінка.

У **вступі** чітко обґрунтовано актуальність проблеми, науково коректно сформульовано мету, яка корелює з темою та конкретизується у завданнях, окреслено об'єкт та предмет дослідження. Логічно схарактеризовано систему використаних у роботі дослідницьких методів.

У першому розділі «**Професійна освіта та професійне навчання дорослого населення в умовах трансформації сучасного суспільства**» здійснено теоретичний аналіз базових понять дослідження професійної освіти

і професійного навчання дорослих; проаналізовано зарубіжний досвід з професійного навчання фахівців і безробітних у системі неперервної освіти; обґрунтовано діяльність Державної служби зайнятості України з організації професійного навчання дорослих.

У дослідженні професійне навчання економічно активного населення розглянуто на основі ідей відкритості, партисипативності, неперервності, випереджувального розвитку, яке виконує економічні та соціальні функції. Доросле економічно активне населення визначено як категорія трудових ресурсів, до якої належать зайняті та безробітні особи. Професійне навчання дорослих розглянуто як комплексна навчальна діяльність, що реалізує одночасно сукупність економічних та освітніх цілей.

Характерною ознакою організації професійного навчання фахівців і безробітних у міжнародному середовищі визначено відповідність змісту навчання сучасним тенденціям в економічній сфері; очікуваннями суспільства якісних змін у діяльності освітніх закладів і центрів зайнятості; динамічним розвитком систем професійного навчання безробітних; рівнем розвитку виробництва та соціальної сфери; зростаючими освітніми потребами дорослих; постійним зростанням вимог до рівня професійної компетентності фахівців, які здійснюють професійне навчання безробітних і персоналу в умовах виробництва.

Професійне навчання зареєстрованих безробітних в Україні розглянуто як цілісний педагогічний процес, спрямований на одночасну реалізацію сукупності економічних та освітніх цілей і завдань.

Висновки до першого розділу представлено авторкою на основі комплексного аналізу літературних джерел та методу узагальнення і систематизації науково-теоретичних положень. Вони повною мірою висвітлюють результати поставлених здобувачкою завдань.(с. 104-105)

У другому розділі **«Теоретичне обґрунтування професійної підготовки дорослого економічно активного населення»** обґрунтовано професійну підготовку дорослого економічно активного населення як об'єкт теоретичного аналізу, розкрито сутність і особливості теоретичним узагальненням таких особливостей професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних закладів підрозділів підприємств, організацій, установ як інноваційність, інституційність, інтегративність та спрямована на підвищення професійної компетентності визначеного контингенту дорослих. Зроблено висновок, що з метою формування готовності до професійної діяльності необхідно забезпечити комплексну особистісно орієнтовану професійну підготовку. Професійну підготовку зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ вперше визначено як комплекс цілеспрямованих педагогічних впливів, що ґрунтується на знаннях закономірностей розвитку особистості дорослого з урахуванням специфічних вимог професії, а також впливу факторів об'єктивного і суб'єктивного порядку, які формують особистість фахівця у процесі професійного навчання.

Доведено, що поняття «професійна підготовка» і «готовність до професійної діяльності» взаємозалежні й взаємообумовлені. Це пояснюється

тим, що професійна підготовка дорослої людини є не що інше, як процес формування її готовності до професійної діяльності, а готовність до професійної діяльності, є результатом професійної підготовки. Готовність до професійної діяльності зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ авторкою визначено як інтегроване новоутворення, яке охоплює когнітивно-мотиваційну, операційно-діяльнісну і рефлексивно-оцінну сфери дорослих.

Визначений стан професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ дав змогу констатувати, що для даних категорій дорослих необхідно створити комплексну особистісно орієнтовану професійну підготовку з метою формування готовності до професійної діяльності. Результати опитування зазначених категорій респондентів переконливо довели необхідність організації неперервної професійної підготовки дорослого економічно активного населення.

Висновки до другого розділу обґрунтовані і достовірні, що підтверджуються опрацюванням значної кількості аналітичного матеріалу та широким застосуванням наукових методів і підходів дослідження. Внутрішня структура професійної компетентності поступово формується і набуває цілісності у професійній діяльності фахівця. Зроблений висновок уможливив пошуки необхідних психолого-педагогічних умов і засобів ефективного розвитку професійної компетентності фахівців(с. 158-159).

У третьому розділі **«Концептуальні засади професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ»** проаналізовано методологічні підходи до професійної підготовки дорослого економічно активного населення, розроблено авторську концепцію і модель професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ.

Теоретичний аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури дав змогу визначити, що до методологічних підходів з професійної підготовки дорослого економічно активного населення слід віднести андрагогічний, гуманістичний, компетентнісний, системний. Їх поєднання становить інтегративний підхід.

Використання інтегративного підходу дає змогу виділити міждисциплінарний рівень професійної підготовки дорослих, а також застосувати ідеї інтеграції у визначенні організаційних аспектів формування готовності до професійної діяльності економічно активного населення.

Створена авторська концепція професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ являє собою органічне поєднання паралельних процесів. Цілеспрямована професійна підготовка в зазначених умовах сприяє розвитку і самовдосконаленню зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ, формуванню в них конкурентоспроможності на ринку праці.

Модель професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів

навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ побудована на підставі узагальнення дисертаційних досліджень та інших наукових джерел з проблеми професійної підготовки різних категорій дорослих. Структура моделі має взаємопов'язані блоки, на кожний з яких покладається виконання певних функцій: теоретико-методичний; організаційно-змістовий, контрольньо-результативний та включає мотиваційно-когнітивний, технологічно-процесуальний і особистісно-діяльнісний компоненти.

Висновки до третього розділу достовірні та обґрунтовані, визначаються науковою новизною та практичною значимістю результатів дослідження. Розроблена авторська концепція та модель професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ сприяють забезпеченню професійної підготовки, що спрямовується на формування професійно-ціннісних орієнтирів фахівця з метою підвищення професійної компетентності і постійного професійного самовдосконалення (с. 203-204).

У четвертому розділі **«Науково-методичний супровід професійної підготовки зареєстрованих безробітних, слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ та психолого-педагогічні умови його реалізації»** висвітлено напрями вдосконалення розробленого дистанційного навчального курсу з метою підвищення професійної компетентності зареєстрованих безробітних, визначено психолого-педагогічні умови реалізації науково-методичного супроводу професійної підготовки досліджуваних категорій дорослих; професійної компетентності працівників центрів зайнятості та фахівців навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ як організаторів професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ.

Встановлено, що науково-методичний супровід як педагогічну категорію необхідно розглядати як сукупність різноманітних підходів, технологій, форм, методів, процедур, заходів, технік, які забезпечують організацію педагогічного процесу.

Науково-методичний супровід у контексті дослідження визначено як технології професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів, підприємств, організацій, установ, впровадження і здійснення яких відбувається за підтримки спеціального навчально-методичного забезпечення на основі партнерської взаємодії суб'єктів професійної підготовки. Визначено показники науково-методичного супроводу.

Обґрунтовано психолого-педагогічні умови реалізації науково-методичного супроводу професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ, провідними з яких є: врахування індивідуально-типологічних особливостей особистості дорослого; формування позитивної установки на необхідність неперервного підвищення професійної компетентності в умовах професійної освіти. Розроблено навчальний курс «Інтерактивний курс педагогічного мінімуму».

Висновки до четвертого розділу обґрунтовані, визначаються науковою новизною та практичною значимістю результатів дослідження. Ефективність формування професійної компетентності зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ забезпечується науково-методичним супроводом професійної підготовки вказаної категорії та залежить від професійної компетентності психолого-педагогічних підходів. Доведено, що важливою психолого-педагогічною умовою реалізації науково-методичного супроводу є вдосконалення професійної компетентності педагогічних працівників центрів ПТО ДСЗ та фахівців (педагогічного персоналу) навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ як організаторів підготовки (с.272-274).

У п'ятому розділі – **«Дослідно-експериментальна перевірка моделі професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ»** висвітлено результати дослідно-експериментальної перевірки ефективності професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ. Обґрунтовано етапи, зміст і методику проведення педагогічного експерименту, узагальнено результати констатувального і формувального етапів, схарактеризовано прогностичні положення щодо розвитку професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій і установ, викладено науково-методичні рекомендації щодо удосконалення професійної підготовки населення у вітчизняній системі освіти дорослих.

З метою визначення особистісних і професійних характеристик зареєстрованих безробітних і слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ застосовано комплекс діагностичних методик. Для виявлення структурних елементів професійної компетентності фахівців навчальних підрозділів і працівників центрів зайнятості застосовано авторську методику, яка передбачала: анкетування; самооцінювання професійних компетенцій (наукова, методична, організаційна, предметна, функціональна, психологічна); аналіз науково-методичної продукції (навчальних посібників, методичних рекомендацій, проектів, програм тощо); методику визначення рівня рефлексивності.

Вивчення професійної компетентності працівників центрів зайнятості на констатувальному етапі було здійснено на базі Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України, виявлено особистісні і професійні характеристики працівників центрів зайнятості і фахівців навчальних підрозділів, особливості їх професійної компетентності. Зазначимо, що комплексне поєднання застосованих методів вивчення професійної компетентності фахівців навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ і працівників центрів зайнятості дало можливість Волярській О.С. скласти загальну характеристику, що дає уявлення про особливості становлення і розвитку їхньої професійної компетентності.

Встановлено, що результативність професійної діяльності працівників центрів зайнятості та фахівців навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ забезпечується використанням інноваційних технологій

навчання у процесі формування професійної компетентності зазначених категорій дорослих, цілісністю професійної підготовки, спрямованої на формування професійної компетентності, пріоритетністю особистих якостей працівника чи фахівця у виборі форм і методів спрямованих на підвищення професійної компетентності. Отримані результати виявили проблеми, шляхи вирішення яких потребують теоретично-обґрунтованих науково-методичних рекомендацій.

Розроблені авторкою прогностичні аспекти професійного навчання безробітних і фахівців в Україні враховують сучасні тенденції розвитку професійної освіти дорослого населення: розширення змістового поля професійної освіти дорослих; перехід від функціонально-професійної підготовки до самостійної; збільшення інвестицій у трудові ресурси; доступність освіти для усіх верств дорослого населення; інноваційність технологій професійного навчання; консультування з професійної орієнтації дорослих. Підкреслено, що прогностичний розвиток професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій і установ має передбачати забезпечення вільного доступу дорослих до професійної підготовки, відкритість професійного навчання, його гнучкість і динамічність, забезпечення кваліфікації відповідного рівня, якості освіти, конкурентоспроможності дорослих на ринку праці.

Осмислення результатів наукового аналізу дало змогу виявити та обґрунтувати науково-методичні рекомендації щодо удосконалення професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ на загальнодержавному рівні, на регіональних рівнях, на рівні центрів зайнятості, на рівні кадрових служб підприємств, організацій, установ.

У висновках до п'ятого розділу авторкою цілком доведено, що на узагальненому етапі діагностування: зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ спостерігалися значні позитивні зміни в показниках усіх компонентів готовності до професійної діяльності респондентів експериментальних груп і менш значні – в контрольних; працівників центрів зайнятості і фахівців навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ дав змогу визначити правомірність як загальної гіпотези дослідження, так і часткових припущень (с. 364-365)

Загальні висновки логічно впливають зі змісту роботи, у концентрованому вигляді відображають основні результати дисертаційного дослідження відповідно до його завдань

Відзначимо ґрунтовні додатки, що поглиблюють і увиразнюють уявлення про цілісне дослідження.

Вивчення матеріалів дисертації О.С. Волярської дозволяє зробити висновок, що наукові результати, отримані авторкою, базуються на ґрунтовній та всебічній розробці проблеми, що досліджується, аналізі різних підходів до її вирішення, використанні великого масиву літературних джерел. Отже, можна стверджувати, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою працею.

Практики та рекомендації щодо їх можливого використання

На наш погляд, результати дисертаційного дослідження характеризуються теоретичною та практичною значущістю.

Основні положення дисертації можуть бути використані у процесі модернізації системи професійної освіти України, а саме: для розроблення концептуальних, нормативних і законодавчих документів з питань професійної підготовки незайнятого населення в Україні; розробленні рекомендацій щодо визначення засобів адаптації системи професійної освіти дорослих в Україні до стандартів спільного європейського простору.

Окремі положення дисертації можуть бути корисні працівникам органів самоврядування, аспірантам, докторантам, науковцям, які досліджують проблеми професійної освіти дорослих, а також у процесі підготовки підручників, навчальних посібників і довідників з проблем інтеграції в сфері професійної освіти, у процесі викладання навчальних курсів і спецкурсів із педагогіки вищої школи, для розроблення нових та оновлення актуальних навчальних курсів з підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчальних закладів та педагогічного персоналу навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ.

Положення та висновки дисертації є основою для подальших прикладних досліджень у галузі теорії та методики професійної освіти, зокрема навчання, перенавчання та перепідготовки різних категорій дорослого населення.

Дисертаційне дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми теоретичних і методичних засад професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних закладів підрозділів підприємств, організацій, установ у контексті оновлення й удосконалення технологій професійної підготовки дорослих з урахуванням вимог міжнародних стандартів підготовки конкурентоспроможних фахівців в умовах неперервної освіти. Подальшого наукового пошуку потребують питання удосконалення професійної підготовки дорослого економічно активного населення; міждисциплінарного підходу до формування професійної компетентності організаторів та педагогічного персоналу з професійної підготовки дорослих в умовах формальної та неформальної освіти.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основні положення та висновки дисертаційної роботи висвітлено у 60 працях (43 одноосібні), серед яких 1 монографія (одноосібна), 7 навчальних посібників (1 з грифом МОН України, у співавторстві), 3 навчально-методичних праці, 26 статей у провідних наукових фахових виданнях з педагогіки, затверджених ВАК України, 4 статті у зарубіжних виданнях іноземних держав та виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 5 статей в інших наукових виданнях, 14 статей і тез у збірниках матеріалів міжнародних, всеукраїнських і міжрегіональних науково-практичних конференцій і семінарів.

Відповідні публікації висвітлюють основні наукові положення дисертації, зокрема ті, які автор виносить на захист. Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника до докторських дисертацій, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації О.С. Волярської дає підстави стверджувати, що за структурою, змістом та оформленням він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті автореферату дисертації відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого дисертаційного дослідження. Наголосимо, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Дискусійні положення та зауваження

Позитивно оцінюючи здобутки дисертантки, вважаємо за необхідне зазначити наступні дискусійні положення та зауваження до поданого наукового дослідження:

1. У контексті теми дисертаційного дослідження потребує уточнення, з якою метою проводилось опитування учителів-предметників, керівників закладів освіти, слухачів факультету післядипломної освіти, магістрів, студентів-заочників, та визначення ефективності навчальної діяльності з професійної підготовки зазначених категорій респондентів (с. 147-148, с. 153-156, додатки А.6., А.7.).

2. Важливим при професійній підготовці зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних закладів підрозділів підприємств, організацій, установ, з метою забезпечення якості їх навчання є розвиток та підвищення професійної компетентності педагогічних працівників навчальних закладів, центрів ПТО ДСЗ і педагогічного персоналу навчальних підрозділів підприємств організацій, установ. З цією метою розроблено навчальний курс «Інтерактивний курс педагогічного мінімуму» (Додаток Д.4.) У зв'язку з цим, доцільно було б матеріал, викладений на с. 232-249 перенести до п. 4.4 «Професійна компетентність працівників центрів зайнятості та фахівців навчальних підрозділів» та виділити в окремий додаток Д. 3. та Д. 4.

3. Зустрічаються неточності посилання по тексту на використані джерела (с. 39 [285], [326]; с.51 [243]).

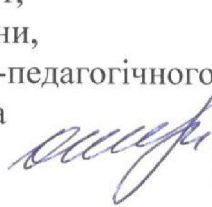
Зазначені вище побажання суттєво не впливають на загальну високу оцінку дисертації Волярської Олени Станіславівни.

Загальні висновки і оцінка дисертації

Рецензована дисертація Волярської Олени Станіславівни виконана вперше, є серйозною, глибокою науковою працею, яка робить суттєвий внесок в теорію і методику професійної освіти. Результати дослідження, впроваджені в педагогічну практику, мають необхідну наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Робота написана нормативною національною науковою мовою.

Вважаємо, що дисертаційна робота на тему „Теоретичні і методичні засади професійної підготовки зареєстрованих безробітних та слухачів навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ” повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 до докторських дисертацій, а Волярська Олена Станіславівна, заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Доктор педагогічних наук, доцент,
член-кореспондент НАПН України,
директор Київського професійно-педагогічного
коледжу імені Антона Макаренка



О.І. Щербак

Підпис Щербак О.І.
засвідчую

Помічник директора з кадрової роботи
Київського професійно-педагогічного
коледжу імені Антона Макаренка



Т.О. Загляда

“12” жовтня 2015 р.